

ЦИЈЕНА.

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
Поштом број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Претплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногораца“ на Цетиње, а коме је наручнице г. Вељку Рамадановићу, к. и. агенту у Котор.
Дописе се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
Глас се шаљу Администрацији и наплаћује се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по 4 паре за први пут, а за сваки даљи пут по 2 паре, из виших слови сразмерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим најприједименоване цијене од ријечки, наплаћује се по закону о таксима још по 50 пара за свако поједино оглашавање.

Дворске и дипломатске вијести

— Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко, послје дужег боравка код војске под Тарабошем, у недјељу послје подне допутовао је на Цетиње, гдје се од раније налази Његово Величанство Краљ Господар и Његово Краљевско Височанство Краљевић Насљедник, као и сви чланови Краљевске Породице, изузев Његово Краљевско Височанство Књаза Петра, који је у логору наше војске на Грудима.

— Њено Краљ. Височанство Књагиница Вјера, која је дуже вријеме боловала, оздравила је и потпуно се опоравила тако, да у велико излази у шетњу.

— Од почетка рата мушки чланови Краљевског Двора, по угледу на Његово Величанство Краља Господара, за све ово вријеме боравили су код војске, а Његово Краљ. Височанство Књаз Петар и сада се на Грудима код војске налази. За то вријеме женски чланови Краљевског Двора неуморно су настојавали и сваку дану прилику употребљавали да што више допринесу општој ствари, а нарочито њези, лијечењу и помагану рањеника, и указивању помоћи њиховим сиромашним породицама. У тој све-

тој дужности Они су чинили све, подносећи и знатне материјалне жртве. Њено Царско Височанство Велика Књагиница Милица и Њено Краљевско Височанство Књагиница Ана, које још у почетку рата похиташе са својим Високим Супрузима у Црну Гору, да се Својој отаџбини ставе на расположење, радећи неуморно и подносећи материјалне жртве, још и сада Својим благотворним радом доприносе општој ствари, а нарочито свему ономе што је потребно за његовање рањеника и старање око прибављања болничког материјала. У том Свом настојавању, које је достојно сваког поштовања и дивљења, Њено Краљ. Височанство Књагиница Ана, крај свега онога што је до сад учинила, као год и знатних прилога које је милостиво подијелила, извољела је са Својим Узвишеним Супругом Црвеном Крсту да поклони и један аутомобил. Ово пожртвовање, племенитост и издашност, које нам у овим данима пружају чланови Краљевске Породице, служи као најбољи узорни примјер како се ради на општој ствари, те се са Њима, указујући Им наше опште дивљење, можемо само поносити.

усвојим је; конфликт не лежи у луци на Јадранском Мору већ у тога што се Србија опире њемачком Drang nach Osten. Националист не желе рат, али он може постати потребан; треба да се сјетимо 48 године и судбине Словена, поданика сусједне монархије. Прогресиста Јевремов жали да велике силе у току 35 година нијесу могле успјети да уведу реформе, те су тиме проузроковале балкански рат. Државни Савјет, узевши на знање изјаву, донио је ријешење, којим се истиче потреба гаранције животних интереса и историских традиција Русије, којим би се очувала њена част и достојанство, скрећући озбиљну пажњу законодавном тијелу на развиће и усавршење војске и флоте царевине.

Лондон, 9. децембра. — Пошто су се мандати турских изасланика показали довољни, то су преговори продужени под предједништвом Мијушковића. Како су Турци тражили да се Једрене снадију храном, то су им савезници одговорили да је то питање ријешено при потпису примирја. Турци су изјавили, да им је потребно да се споразумију са Портом, нашто је будућа сједница означена за понедељак. Краљ Ђорђе примио је изасланике конференције.

Скопље, 10. децембра. — Има већ неколико дана како скадарски гарнизон напада на војску из Србије на југу од Скадра. Сви су турски нападачи жестоко сузбијени.

Атина, 10. децембра. — У потоња три дана Грци су побједоносно сузбили три контра нападаја турска код Јањине. Војска Грчке је добила потпору и спрема се да јуриша на Јањину.

— Бечки Кор. Биро —

Париз, 8. децембра. — „Хавас“ доноси из Биограда, да влада српска пристаје на предлог односно давања аутономије Арбаније и на трговачки излазак на Јадранско Море.

Атина, 10. децембра. — Турска војска потучена је у кланцу Цангој; грчка војска је гони пут Јањине.

Биоград, 10. децембра. — Краљевским указом продужен је мораторијум до 30. марта 1913. г.

Лондон, 11. децембра. — Послије сједнице од једног сата и по под предједништвом Новаквића, конференција је одгодила своје сједнице до суботе у 11 сати. Турци нијесу инсистирали односно снабдијевања с храном опсађених градова. На данашњој конференцији балкански изасланици подијели су услове мира: прво: уступање свог земљишта, полазећи линијом од једне тачке на западу од Родоста на Мраморном Мору, па излазећи на залив Малатру на Црном Мору; искључујући галипољско полуострво (у то разграничење улази и Арбанија, али се коначно ријешење о тој земљи оставља велесилама); друго: уступање острва у Егејском Мору, треће: одрицање Турске од свију права на Крит. На тражење Турака, савезнички изасланици потписали су речене услове и предали их написмено истима. По свој при-

лици приступиће се детаљнијем расправљању изложених предлога, који ће се вјероватно у неколико измијенити прије коначног уређења.

Цариград, 11. децембра. — Према саопштењима Порте, по условима мира ишла би граница турске линијом дуж ријеке Марице са крајњим тачкама Енос Мидија. Пошто су ти услови неусвојиви за Турску, то се прекид преговора сматра да је неизбежан, али се ипак надају да ће велесиле посредовати предлагањем арбитраже.

Солун, 11. децембра. — 13. бугарски пјешачки пук добио је наредбу за одлазак у Серез. Са сигурног мјеста тврди се, да ће и остале бугарске трупе ускоро оставити Солун.

Биоград, 11. децембра. — Из Охрида јављају, да су се 18 официра и 247 војника, којима је одступница била пресјечена од грчких трупа, предали српском команданту у Подгору.

Букурешт, 13. децембра. — Најодлучније се побијају протурене вијести о тобожњој мобилизацији румунске војске.

Софија, 13. децембра. — Краљ је упутио наредбу војсци, којом се наређују строге мјере односно побољшања здравственог стања трупа, вршење свакодневних војних вјежба са обајшењима о досадашњим операцијама бугарским и турским.

Цариград, 14. децембра. — Ђенерал Савов приспио је овдје под псеудонимом банкира Калчева и дуго конференсо прексинао на ноћ и јуче у јутро са великим везиром. Говори се, да је споразум постигнут односно будуће границе турско-бугарске, а тако и у другим питањима, те се закључење мира сматра као сигурно.

Софија, 14. децембра. — Извјесни број посланика ријешило је да упути Поенкареу депешу захвалницу на изјавима, које је учинио у парламенту у корист балканских народа и због начела Балкан Балканцима. Тврди се, да је министар трговине Теодоров рекао неким посланицима да држи да преговори о миру неће више трајати од петнаест дана и да ће се свршити са очекиваним резултатима. Теодоров је убијен да ће се ситуација разјаснити дефинитивно прије свршетка године.

Париз, 14. децембра. — Поенкаре се примио кандидације за предједника републике.

Глас Русије

„Н. Врења“, које је од почетка све оштрије критиковало држање г. Сазонова у балканској кризи, називље изјаву г. Кокоцева у државној Думи документом првостепене важности, који тексада објелодањује владин програм односно Балкана. Пошто се свака владина изјава може двојако протумачити, главни орган руског јавног мњења своди је са оптимистичког гледишта у сљедећем реду:

„Русија дјелује у потпуном сагласју са својим савезником и пријатељем (ако се не варамо, ово је први пут, да се Инглеска називље у дипломатском документу пријатељем Русије). Русија је увјерена

Извјештаји са бојишта

— Наши извјештаји —

Мурићани, 10. децембра. — У 10 сати прије подне напали су Турци наше предстраже деснокрилне колоне испод Облика јаком пушчаном ватром, а затим и топовском с Брдице и малог Тарабоша. Једно одјељење турских трупа покушало је да учини испад. Наше предстраже ушанчене пустиле су непријатеља да се примакне и онда су осуле живом палбом, те се непријатељ повукао у неред и претрпио осјетне губитке.

Груда, 12. децембра. — Синоћ је било у зетском одреду препуцавање, које је трајало скоро до пола ноћи. Наше предстраже биле су се среле са турским извидницама, те се био између њих заподио бој. На крајњем лијевој крилу зетског одреда чули су се били и топови, али о томе још није стигао извјештај. У колико се до сада зна, у синоћњем препуцавању три су војника рањена, од којих је један умро при преношењу.

Мурићани, 12. децембра. — Турска изизвања не прекидају. И данас су Турци и прије и послје подне отворили шрапнелску ватру на положаје Широке Горе, Облика и испод Тарабоша. Турска артиљерија с града и Брдице учествује у овим нападима најживље. Црногорска артиљерија, приморана да брани трупе пјешадије, отворила је живу палбу с више страна и ућуткала непријатеља. Акција турске артиљерије остала је безуспјешна.

— Петроградски Вјесник —

Лондон, 8. децембра. — Званично се саопштава, да су амбасадори препоручили њиховим владама, а ове усвојиле у начелу давање аутономије Арбанији с тим, да се гарантује Србији трговачки излаз на Јадранско Море. Шест велесила пристале су у начелу да приме ове двије тачке.

Петроград, 8. децембра. — При расправи изјаве Коковцева посланик Пуришкевић с крајње деснице изјавио је да су спремни жртвовати животе и имања кад Цар рекне да је час куцнуо да се пречисте рачуни са историским непријатељем. Говорник је убијен, да неће бити популарнијег рата него противу тог историског непријатеља, крпичарске монархије. Предједник га је позвао на ред. Иза тога Пуришкевић је изјавио да ће се при избијању рата сви Руси без разлике партија сјединити с истим осјећајима. Кадет Маклаков изјављује да Русија не тежи за задобивањима; она зна у чему је њена дужност и достојанство и не тражи катастрофе, али и не боји их се. У даном моменту Русија ће вршити своју дужност. Ми, рече, који смо сада противници владини, тада ћемо заборавити на све, сјећајући се да влади припада одбрана интереса и достојанства Русије. Националиста гроф Бобрински вели: девиза је Русије Балкан балканским државама и слобода за Словене и Грке. Нови берлински конгрес послје Сан-Стефана не-

у подржавање политичке комбинације, којој припада. Русију не руководе никакве користољубиве сврхе и она се стара да се конфликт не заоштрава. Да се мир сачува, Русија подржава мисао о расправљању словенскога питања не против положеним комбинацијама тројног савеза и тројног споразума одвојено, него цијелим јевропским концертом заједно. На тај начин Русија тежи да истакне општа јевропска питања и спријечи оне државе, које би жељеле истичати на прво мјесто своје *нейосредне* и *сборедне* интересе. Хвала такој политици, Русија ће моћи обогатити моралну одговорност за даље међународне заплете на оне државе, које пожелеле да се одвоје од јевропског концерта. Опште јевропским питањем Русија сматра сада завршетак балканског рата таквим миром, који би одговарао свршеним подвизима и потоцима пролите крви и који би чврсто обезбиједио даље мирно развиће балканских држава. У постигнућу таквог мира влада гледа задатак *части и достојанства*, пошто је Русија велика словенска и православна држава и пошто се пољане посљедних битака *joш ненавно биле најојене руском крвљу*. Ако се наде Русије не остваре, ће сматрати, да су њени животни интереси нарушени, које ће она штитити *свима својим силама*“.

„Ако смо вјерно схватили ову изјаву В. Н. Коковцева, ми морамо поздравити становиште, које је он заузео. Русија је велика словенска држава, њена част и достојанство захтијевају да пође у помоћ херојским балканским народима“, вели „Н. Времја“, него само не схваћа онај савјет првог министра, да не треба заборављати оно правило сваке разумне политике: „тежити за оним, што је фактички постижао, не подајући се заносу осјећања“ — па пита: „шта је безусловно-постижно? ко га зна. Да су на чело балканских дипломата били типа петроградских дипломада, да не би сматрали, да је фактички постижан пораз турске армије... Ипак је стварност опровргла то убјеђење наших дипломата. Па какав је практична смисао, причека свјежим примјерима, позивати се на правило, којим се служе наши дипломати?“

Државна Дума, без разлике десничари и левичари, одговорили су на владину изјаву јасно и одлучно.

Говорника деснице *Пурсакијевића* кад је стао говорити против Аустрије, предсједник га је прекинуо.

Кадета *Маклакова* говор прекидао је бурно аплаудирање скоро све Думе. Он је рекао да у овом критичком и историјском часу Русија није била на висини очекивања руског народа, да није говорила и радила језиком, којим је дужна била радити и могла радити. Ријечи предсједника министарског савјета нијесу наишле на опште одобрење, јер су морале бити јасније, јер се морало рећи, да Русија не жели рата, али да зна у чему се састоји њено достојанство и историјска дужност, и ако не тражи катастрофа, да их се и не боји. Ми знамо на што нас обвезује наша прошлост и наша будућност. Ми нећемо себе пред Јевропом понизити. Наши непријатељи се варају.

Гроф Бобрински, националиста, живо је изложио грозничаве ратне припреме низ западну обалу пограничне ријеке Сбручје, а на источној обали тече мирни раднички живот. Требало би запитати владу, да ли врши своју дужност. Наша сусједка већ је бацила на границу Србије и Русије два корпуса. Да нијесмо и сувише повјерљиви и безбрижни? Пред нама се развија дивна слика уједињења балканских држава и побједоносно њихово ратовање за слободу своје подјармљене браће и за вјеру православну; и ми смо срећни, што смо свјedoци њихових до сад нечувених и забиљежених побједа, које сада поточима крви перу зло, које им је берлински трактат нанио. Наша браћа морају пожњети плодове својих побједа, и нећемо допустити да се послје Сан Стефана повтори Берлин! (Бурно плаузирање). За вријеме анексије Босне и Херцеговине наше мирољубије било је, мирољубије слабости; са притајаним гњевом, шкрипом зуба, морали смо прећи преко свршеног чина. Дана нас је наше мирољубије сасвим друкчије — мирољубије чисте савјести и моћи Русије. Ми можемо наставити нашу вјековну заштиту словенске и православне браће на Балкану. Грци морају ослободити своју браћу; Црна Гора мора раширити своје границе; Бугарска мора да уједини свој народ до Црнога и Егејског Мора; а Србија, која се налази у највишој опасности, мора да се утврди у Старој Србији и да изађе на Јадранско Море. Немојте мислити, да се конфликт, који нас узнемирује, своди на питање изласка Србије на море. Питање је о Drangrath Osten, да

се Србија покори, па за тим цио Балкан. Тад би устала сва Русија, и тад би се старо питање ријешило код Карпата. Ако влада не буде готова да сrete искушење, које предстоји Русији, ту владу чека грозни суд и Цара, и руског народа, и историје.

(Дуго бурно аплаудирање). Предсједник групе центра *Лвов* говорио је у истоме смислу.

Тако све важније странке, представништво руског народа, једнодушно се сложило у громкој ријечи, да је Русија моћна и одушељена, да заштити своју браћу на Балкану.

И Државни Савјет, горња кућа, присајединио је свој глас гласу народног представништва, донијевши резолуцију у одговор на владину изјаву, ријечима о „неопходности усавршавања ратних сила“ као и о предстојећем задатку Русије у виду „обезбјеђења животних интереса и историјских завјета Русије и свестране обране њезине части и достојанства од могућих на њих покушаја“.

Руси за нас и о нама

Желимо да забиљежимо једну ствар, која нам је веома мила и пријатна и која не треба да остане незапажена. То је држање братске Русије према нама. Како се држи службена Русија, то је добро познато. О томе смо често говорили, па и у овом броју говоримо, изnoseћи симпатично држање посланика у Руској Думи. Говорили смо и о руској штампи, као и о руском народу. А сад хоћемо да изнесемо и држање и оног дијела руског народа, који не припада службеној Русији, али који представља руску интелигенцију и руску интелектуалну снагу.

Зато нам се указала згодна прилика. Један од угледних учених Руса, учени секретар конференције историјско-филолошког института Књаза Безбиродка, директор градске њежинске гимназије, министар словенске филологије г. П. Заболотски упутио је предсједнику Црвеног Крста, Његовом Високопреосвештенству Г. Митрополиту Митрофану, једно писмо, из кога бие велика и топла љубав браће Руса према нама. Да би се видјело шта и како мисле Руси о нама, ми то писмо у цјелини доносимо, јер је оно најрјетичији доказ велике љубави и учених Руса према нама.

То писмо гласи:

„Ваше Високопреосвештенство, Милостиви Архиепископу!“

Благоизволите примити у корист браће братске нам Црне Горе скромну, али срдану ленту моју и наше омладине — студената и гимназиста, које ја руководим и васпитавам. Благоизволите уједно с овим примити и израз осјећаја, који нас одушевљавају: ми — синови сродне Вам Русије — расли смо сами, гајећи у својој души дубоко уважање и врућу љубав срам Ваше јуначке земље; у истим

и однос сјевернијех и западнијех дјелова овога дијалекта према поменутих српским дијалектима који се на њих настављају.

Из онога се види да се сви дијалекти Старе Србије крећу на сјевер. Сви се они готово непосредно продужавају у Србију и чине са њеним говорима саставне дјелове. То појасато продужавање, то пројектовање далеко на сјевер дијалеката Старе Србије јасно показује да је у прошлим временима било сталног и постепеног померања народних маса на сјевер. Само се тако може разумјети, зашто дијалекти Старе Србије, продужени на сјеверу у Краљевину, задржавају, у главном, онај узајамни размјештај који имају и у Старој Србији. Према томе, и ако је несумњиво и врло добро познато да је крајем XVII вијека и у току XVIII било великих сеоба баш из ових крајева далеко на сјевер, и ако је почетком XIX вијека, за вријеме Кара-Ђорђевог и за вријеме слободне, нове Србије било многобројних и знатних пресељавања народних маса из области Старе Србије у Србију; ипак, по моме мишљењу, оно што је дало данашњи дијалекатски тип и данашњи дијалектски однос говорима Старе Србије према говорима у Србији јесте поступно помијерање нашег становништва на сјевер. То је помијерање морало отпочети у знатнијој мјери од доласка Турака, од њихова освојења првих јужних земаља српских. Наравно, то не значи да и у српским земљама сјеверно од Старе Србије није било доста насеља српскога, и далеко на сјеверу, у вријеме старе српске државе; али данашњи облик њиховим дијалекатским групама, и у Србији и сјеверно од ње, дало је то стално

осјећајима васпитавамо и васпитаваћемо нашу руску омладину.

Кад су вековима висили над балканским хришћанима густе облаци турскога ига, један само хришћански словенски народ никад није сачувао своју поносну главу под непријатељским јармом: тај народ, који је кроза све вјекове своје, пуње надчовјечанског хероизма, историје проио без иједне пјеге знамење слободе и независности; тај народ, који се јавља у очима свијех Словена Југа, Истока и Запада као живи символ крелости слободољубивог словенског духа, тај је народ — Ваш народ, који је тако драг и близак и нашем рускоме срцу! Име је црногорског ошчевао наш велики Пушкин; оно је надахњивало и надахњује pjesнике и осталих Словена; често је било оно на устима за вријеме славног рата 70-тих година, — у ореолу народа — хероја подигло се оно и у данашњем витешком рату балканских савезника.

Драг је нама лик Врховног Војда Црне Горе!

Богом надахнути творац „Онамо снамо!“ и „Балканске Царице“, Краљ-вitez Никола I, низео је Божји благослов на своју славну земљу: за вријеме своје владе Он је у велико проширио територију своје државе, високо је подигао, у сравању с прошлим, културно стање свога родног народа, добровољно је даровао Црној Гори Устав, унаприједио је просвјету, уредио суд, подигао војску; срећни супруг — нашао је Он у лицу Своје супруге Владарке, Краљице Милене, достојну санитицу на животног и државничком путу, у лицу својих даровитих синова Он је спремио Себи енергичне и задружне сараднике у државним стварима, понос и наду свога народа; а у лицу љепотица — кћери Краља Николе није само љепота Црне Горе, него и Руске Царске Куће, и Италије и др. Високо цијењен од стране покојног Руског Цара, користећи се повјерењем и уважањем свију савремених владара и влада Европе, јављајући се предметом дивљења и благоговјечног поштовања не само Словена, него и других народа, изгледало би, да је славни Господар Црне Горе могао сматрати Себе за срећна, задовољна и мирна. Али, не; чини се, да је у души славног и Богом благословеног Краља-pjesника живио, не слабећи, пророчански побједоносни акорд његове надахнуте pjesме: „Онамо покој добићу души, кад Србин више не буде роб!“ — А Срби су још били робови; робовске ланце још су носила рођена браћа Црногораца у славном Призрену, Скопљу и Косову Пољу; онамо, гдје је била колијевка и гробница српске славе, разлијегала се још тужна pjesма Србина — роба, а осјетљиво срце старог Црногорског Господара пажљиво је слушало ту pjesму, одјекивало је на њу и од ње боловало.

Али у вријеме кршења нада на пренороду Турске на основу нових културних начела, патње браће у Македонији, Старој Србији и т. д. препуниле су биле чау стрпљења балканских народа; савезне балканске државе морале су изрећи своју значајну ријеч — и први у је изрекао Ваш славни Господар; у грудима старог Краља као и прије закуцало је све још младо и вруће срце; у томе срцу као живи пламен запалила се заветна машта његова живота — „да Србин више

струјење српског становништва са југа на сјевер.

Те чисто политичке прилике учиниле су да се развитак и наших дијалеката и наше јаче колонизације изврши у времену од почетка XV. вијека сасвим друкчије него у вријеме слободне српске државе до тога времена. Правац српске колонизације може се у најгрубљим цртама означити по средиштима, по престоницама српских владара прије и послје Косова. Од Раса (Новог Пазара) у XIII. вијеку прелази се у Приштину, почетком XIV. вијека, а одатле, за вријеме цара Душана, у Призрену и Скопље. Међутим како је различит правац њихова премјештања одмах послје слабења српске према Турцима! Кнез-Лазара находимо у Крушевцу, а Ђурђа Бранковића — у Смедереву! Још боље би се то видјело по црквама и манастирима, по тим знацима наше културе и наших утицаја, који се, прво, далеко пружају у Македонију, а послје иду преко Србије и Српјема чак у Бачку и Банат! Али и оволико је довољно да се разумије оно што изнесох о кретању дијалеката.

Размјештај и особине говора Старе Србије које сам изнио вријеле за данашње стање њихово у тој нашој земљи. Стари односи међу њима били су друкчији. Данашњи размјештај источних и јужних говора природан је у Старој Србији. С једне стране, имамо чисте источне говоре, а с друге, имамо чисте јужне.

(Свршиће се)

ЛИСТАК

Стара Србија са историско-језичке тачке гледишта. (2)

Источно од косовскога дијалекатскога појаса, од падина Шар-планине па све до Ћустендила, находи се говор који се, главним особинама својим, пружа у Србију током јужне Мораве, па иде њеном долином до састава Западне Мораве са Јужном и земљиштем на запад од ње све до Куршумлије. Прокупља и Јастренца, а на исток до Суве Планине. Тим се говором подједнако говори у Призрену, Куманову, Гилину и са неким одступањима — у Скопљу, Кратову и Кривој Паланци; даље на сјевер, њиме се говори у Врању, Љесковцу, Нишу и Алексинцу. Његови утицаји прелази и преко посљедњих мјеста овдје поменутих, чак и на Параћин и Јагодину. То је онај дијалекат којим говоре јунаци приповједака Стевана Сремца и Боре Станковића. То је у основи прави српски дијалекат источнога изговора, са најстаријим гласовима и облицима, који се подвргао у извјесном правцу утицаја македонских говора. Поред старих српских особина (чувања полугласника, старог мјеста акцента и сличног), овај је дијалекат свео све надеже само на два или три облика, а за обиљежавање различне службе падежне употребљава предлоге (кућа на сесру ми и слично); затим је изгубио разлику међу различним акцен-тима и не зна за дужину слогова и слично.

И тај је дијалекат, почевши од поменутих мјеста у средњој Старој Србији, све до Алексинца и Сталаћа — врло једно-

лик. Он се, несумњиво, кретао с југа на сјевер у најновија времена. Његови су представници долазили у непосредан контакт, и зато се још нијесу створили услови за образовање знатнијих, засебних, одвојених говорних целина. Таквих услова има највише за Кратово и Криву Паланку, мјеста која леже по страни од главнога кретања дијалекатског, од Шаре, Призрена и долине Јужне Мораве.

Јужно од тога призренско јужноморавског говорнога појаса находне се диалекти који се могу назвати средњемакедонским. То је један нарочит дијалекат у којем поред старих гласовних особина, које су врло карактеристичне за постанак дијалеката, а које су српске (ћ и ђ у гласовном облику умекшаног к и г), и српског ријечника, има доста облика који су потекли из јужномакедонских дијалеката који припадају бугарској језичној групи. Тај се дијалекат некад кретао са сјевера на југ; зато има српских гласовних особина и у најјужнијим македонским говорима; али у вријеме од турског завојевања тих области тај се дијалекат такође креће на сјевер; отуда у њему тако много облика јужномакедонских којих у другим дијалектима нема. Једном ријечју, то је мјешовит српско-бугарски дијалекат у којем има важних црта и из једног и из другог, и много пута од личног увиђења или чак и расположења зависи, шта ће се у њему одредити као претежније. Уосталом, и у особине тога говора унијеће се више свјетлости, више јасноће и објективности, када ти крајеви буду у границама држава у којима је културни рад један од првих услова народнога живота. Тада ће се моћи тачније одредити

не буде роб!“ — и он је први полетио у борбу, снажном и поузданом руком упутио је лађу своје Црне Горе у бурне валове рата за ослобођење нападене браће; крмом својом он је изазвао поуздање и ентузијазам народа; једра су му — света правда идеје, који га надахњује и врући благослови Српства и Словенства!

При првом метку црногорском, који је отпочео садашњи славни и, надамо се, потоњи рат за ослобођење, радосно су закуцали милиони срца и у далекој Русији, чим је до ње дошла вијест, да се дигао Словенски Давид! У унисон с вањима куцају и наша срца; Ваше су побједе наше весеље; ваше патње, муке, губитци чине, те се болесно стежу наша срца. Чим само можемо, ми смо спремни да вам помогнемо, ми смо срећни од тога. Једно желимо само, да свуда, гдје стане нога Краља Николе и Његовог храброг народа, стане она тврдо и непомично и да се свуда тамо вију славни барјаци Црногорског Лава на вјечна времена! Нека нигдје, гдје куцају српска срца, гдје се чује српска ријеч и слави српска слава, не буде више Србина-роба!

Молећи за благослов и молитве Ваше Високопрелестенства, част ми се потписати најпокорнији Ваш слуга, организатор словенског вечера у Њежину, учени секретар конференције историјско-филолошког института књ. Безбиродка и директор градске њежинске гимназије, магистар слов. филологије

П. Заболотски

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Народна пјесма о рату на Балкану. Г. Ј. Капић из Сплета објављује: Готова је моја пјесма од каквих двије хиљаде стихова о овом светом рату балканских народа за слободу и просвјету. Пјесмом сам задовољан. Најмилија ми је она, а мислим, да је и најљепша мимо све моје досадашње народне пјесме, јер и није било овакове згоде, нити ли овакових крвавих меџана, од када је нашега рода и Балкана. Пјесма је испјевана народним десетерцем. Уз пјесму биће ликови балканских владара и друге слике са ратишта. Пјесму продавам по 1 круну сваки комад. Ко ју жели имати, нека ми скупа са наручбом пошаље и новац. Чист добитак намијењен је црногорском и српском Црвеном Крсту. Пјесма се сад штампа латиницом, а кашње ће изаћи и ћирилицом. Ко би се хтио заузети у свом мјесту ради расподаје ове пјесме, нека ми пише колико истисака да му пошаљем. Продавачи примиће десет на сто од продаје.

Једна књижица од савремене важности. А. А. Башмаков с јесени г. 1908, преко Цетиња и Подгорице, пропутовао је сјеверну Арбанију преко Пећи, Високих Дечана и Призрена, одакле је сашао у Љеш и Медову, па двоструком сврхом: словенском да се упозна приликама, у којима се налазе српске светиње: Пећска Патријаршија, Високи Дечани и Призрен; и научном сврхом, да проучи, куда би најсходније било провести дунавско-јадранску жељезницу.

Своје путовање и плод својих посматрања и опазака, велики српски пријатељ изложио је у дебелој књизи на француском језику, са фотографским сликама и географском картом, намијењеној европској публици, а посвећена Њ. В. Краљу Николи. (Alexandre Baschmakoff: A travers le Monténégro et le pays des Guegues. — St. Petersburg. Imprimerie Russo-Français, rue des officiers, 6. 1911.).

Проф. Константин Кулишић, пошто није било помена у српској штампи о овој важној књизи, нашао се побуђен, да је у изводу прикаже; тако је ових историјских дана добро дошао овај родољубиви његов труд у књижицу, која је изашла у Н. Саду, штампарија „Браника“, под насловом: *Пут Руса А. Башмакова преко Црне Горе и кроз земље Геге*. Цијена 1. перчер. Чист приход Црвеном Крсту Србијанском и Црногорском.

А. А. Башмаков ових дана држао је предавање у Петрограду по предмету овог његовог дјела да живом ријечи прикаже ужасне прилике, које владају у земљи, за ослобођење гдје се проли потопима српска крв.

Обраћајући пажњу наших читаоца на ову књижицу г. Кулишића, препоручујемо нашим књижарима, да је пружи публици.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Помоћ сиромашним породицама. Из Русије су стигли разни новчани прилози и стављени на расположење узвишеним члановима Владалачке Куће и Њеном Царском Височанству Великој Књезини Милицы Николајевној за указивање помоћи сиромашним породицама погинулих и тешко рањених Црногораца у овом рату. Ови прилози до данас, 12. децембра, у износу од 125000 пер. предани су Царско-Руском Посланству, да оно њима располаже. У ту сврху образован је при Посланству нарочити ужи одбор, који

ће расподају вршити поменути породицама било у новцу, било у натури: житу, брашну, хаљинама, обући и т. д. Ко год би желио добити помоћ треба да се обрати писмено поменутом одбору, пративши молбу увјерењем надлежне — у селима канетанске а у варошима општинске — власти о сиромашном стању. У увјерењу мора бити означено: име и презиме погинулог, или тешко рањеног члана породице, имовно стање, број челади и њихове године старости. Молбе из унутрашњости шиљаће се поштом, а из Цетиња и околине лично предавати одбору, који се налази у Царско-Руском Посланству. Примање прилога, издавање помоћи и извјештај о раду одбора, објелодањиваће се редовно у службеном листу.

Провидна тенденција. Бечка „Н. Сл. Преса“ донијела је у пошљедњем броју пуне двије прве странице свега и свачеса. у доста провидној тенденцији, односно Црне Горе и њених односа са Србијом. Њој секундирају „Рајкспост“ и „Цајт“ у хору, који се из Беча на далеко разлијегао, док су амбасадори ријешавали питања о повраћању Арбанији „велике и сјајне прошлости“, коју су поменути листови пронашли и Европи је открили.

А што је најљепше, томе хору тон је дала њина „Југословенска Кореспонденција“. Познато друштво.

За сиромашне породице. Госпођа генерала Константиновића и госпођа Владимира Константиновића између својих пријатеља и познатика сакупили су хиљаду и двије стотине франака за сиромашне породице војних обвезника у Црној Гори. — Од горње своте дале су: Marquise d'Aranton и Vne. Ernest Stern по 300 франака а Baronneavon Zuylen и Princese Paléologue по 200 франака, остало су дале: Marquise de Vallori, Baronne Prin, M-me Lane, M-me Stellway, M-me Payne, M-me Russel, M-me Grant, M-le de Gurnée, M-me Hunt, M-me Thompson, M-me Greu, M-me de Tcherinoff, M-me Burden, M-me Hulbard, M-me N. Hohinger, M-me Le Roi, M-me Fiftani, M-me Peyson, M-me Bouteau, M-me. Gampers, M-me Petrei, M-me. Codere, M-me Simon.

Госпође даровитеље ставиле су латинске своте Г-ји Милеки Константиновић да их она према својој увиђавности раздијели.

У име оних, који ће се издашношћу уважених госпођа помоћи, нека и из наше стране срдачна хвала како даровитељкама тако и племенитим госпођама, које су ове прилоге сакупили.

Извишљен разговор. У бечкој „Преси“ био је саопштен разговор лондонског дописника једног пољског листа из Лавова са г. Андром Николићем, српским делегатом на конференцији мира у Лондону. У разговору су заснуљени погледи, који су вада далеко од г. А. Николића и од свакојег Србина. Једноме одломку у поменутом разговору сврха је да се у односе међу државама српским државама уносе забуна и пометња. Лако је погодити коме би то данас било мило.

Уредништво нашега листа телеграфски се због тога обратило г. Николићу у Лондон и скренуло му пажњу на ту подвалу заједничких непријатеља. Г. Николић нам је одмах телеграфски одговорио, да је разговор изопачен и у оним дијеловима, који се односе на Црну Гору, извишљен. Уједно нам је саопштио да је и биоградску „Самоуправу“ овластио да поменути разговор демантује.

Ето, каквијем се ниским средствима служе неки да на Балкану помуте слогу, која им је побркала рачуне.

Из новослобођених крајева. Пишу нам из Пећи:

Никољдан, имендан Њ. Величанства Краља Господара, у вароши Пећи прослављен је и попраћен бурним весељем и великим одушевљењем. Свечаност је обављена по нарочито установљеном програму. У очи Никољдана сва је варош била окаћена зеленилом и црногорским тробојницама, које су се и на мунарима џамијама лепршале. Изјутра пошло је мноштво мушког и женског свијета у цркву, знамениту Патријаршију, стару српску задужбину, гдје је послје литургије одржано благодарјење Његовом Величанству Краљу Господару, које се одржало и у свим богомољама мухамеданским и католичким.

По свршетку благодарјења народ је, праћен грмљавином топова, пјевањем дивних патриотских пјесама дошао у обласну управу, гдје је обласни управитељ г. командир Ј. Пламенац примао честитања и први подигао здравицу Краљу Господару. Затим су подигнуте здравце балканском савезу, Цару руском и многе др. У име мухамеданаца подигао је здравицу Краљу Господару, Краљу Влади и војсци г. Ефенди-бег Махмутбеговић. Све здравце попраћене су бурним клицањем, а пјевачка друштва отијевала су химну црногорску, србијанску, бугарску, грчку и руску. Послије подне пред обласном управом слегао се велики народ, који је био јако одушевљен и раздраган. Милина

је било видјети уједињену браћу, која у заносу неизмјерне љубави, пруживши један другоме братску руку за навјек, играху црногорско коло, које се весело таласаше ту, као и свуда кроз варош, гдје се непрестано чујаху узвици: Живио Краљ Господар, ослободитељ и избавитељ Српства. Веселу није било краја. Истог дана у вече варош се сијала од освјетљења и околна брда, између којих на једноме стајаше: живио Краљ Господар, а испод овога: живио балкански савез. Часништво општине обузето ријетком радошћу, припремило је било забаву с играчком. Ово је овдје била прва забава, на коју је дошао и женски свијет да се слободно провесели. На забави је била и велика маса народа. Управитељ Пламенац поздравио је грађанство тако дирљивим говором да су многи од узбуђења проплакали. Забава је дуго трајала у најбољем расположењу јер се све обавило у највећем реду и поретку.

Пишу нам из *Бијелог Поља*:

Још одмах по ослобођењу овога града, од првог дана мира, осјетило се нагла промјена код овамошњег свијета. Она веселост, која је Србину урођена, а која се крила за вријеме робовања, одмах је избила на површину, чим је храбра војска Краља Пјесника испод Ловћена, под командом генерала Јанка Вуковића заузела ове старе Србинове земље.

Све грађанство старо и младо, женско и мушко, православни и мухамеданци, били су одушевљени, видјећи каквом силом располаже Црна Гора, — сваком згодном приликом манифестовали су своја осјећања, свом витешком Краљу, своме Ослободиоцу, који први улеће у овај најсветији бој у нашој историји, и његовој јуначкој војсци, која постепено али сигурно повраћа своје отете старе класичне земље, које су Турци 500 и више година држали у својим крвавим рукама.

Према томе може се и судити како је тек било одушевљење, каква је била раздраганост, када је дошао *први имендан њиховог владарца* послје Косова, да овамошњи грађани славе у слободи Онога, који их је избавио и истраго из пакла демонског, Онога, који 50 и више година мудро управља храбрим Црногорцима, Онога, који је својим бодрим орловским погледом вазда пратио и прати невоље и патње српског народа под туђином. Неколико вриједних, разборитих и окретних младића у име грађана, ставили су задатак да припреме све како би се што свечаније, сјајније и боље прославио дан Ослободиоца, у слободи, коју му донесе његова војска.

И одиста овај одбор, састављен од одушевљених и вриједних младића, да није жалио труда, доказ је то, што је за врло кратко вријеме, био припремио све, те у очи Никољдана била приређена лијепа забава у српској основној школи.

Пошто је била прва оваква забава, то је била веома добро посјећена; улазница није било никаквих. И Срби муслимани нијесу били пропустили, а да не учествују у једној овако великој и радосној светковини, као што је прослава Ослободиоца.

Забава је присуствовао овлашћи обласни управитељ г. Мико Дожић, командант мјеста са штабом и официрским кором и др.

Кад је било 8 часова у вече заори се громогласно „Убавој нам Црној Гори“, коју су отијевали приређивачи забаве, послје чега је бурно и одушевљено поздрављен Краљ и цио Краљевски Дом.

Г. Радос Драговић, студент биоградског универзитета, поздравио је госте лијепим говором, који је на сву публику учинио дубок утисак.

Г. Драговић је нарочито нагласио то, како је дошло вријеме, да се мире два зараћена вјерска табора једнога народа, по оној народној изреци: „брат је мио, које вјере био“.

Онда су се ређале остале тачке програма, пјесме и декламације, послје чега је настала игранка, која је трајала до пола ноћи, када се публика веома задовољна, особито госпође-це, благодарна одбору разишла уз пјесму и свирку кућама. Нарочито је пажња била обраћена муслиманима, који су се почели дружити и лијено сасгајати са својом браћом православнима.

Освануо је 6. децембар. Зимски дан, али она хладноћа и мраз, који су прије владали, пропустили су, те је више изгледало као да је неки мартовски дан. Читава је варош још јуче од подне искићена лијепим побједоносним српским тробојницама; на два су мјеста начињене велике каније, куће и дућани искићени су јеловином, боровином и шмиширом, — једном ријечју варош се преоукла у ново рухо, те је и по спољашности одавала да и она осјећа радост, која је народ обузела.

Грађанство бјељопољско хитало је у храм да се помолн за свога Краља.

На служби, која је била свечана, чинио-дјествовао је старина Андрија Анђелић, бригадни свештеник, који је оставио свој

дом, а пошао у рат на непријатеља, са Цвиетком Поповићем.

На крају службе било је благодарјење и молепствије за дуг „живот и здравље Ослободиоца и побједу оружја над врагом.

Дивну је и патриотску бесједу држао отац Цвиетко! Кад рече он: „да је данас тужно Србиново Косово освећено, да се данас дижу молитве молепствене и захвалне у Патријаршији, древној столици знаменитих наших патријарха и Високим Дечанима за свога Ослободиоца испод тирана“, није имало човјека, коме није наишла на очи суза радосница, позивајући напошлетку народ да клекне и у прави молитве Творцу за свога Краља.

Љуљнуше топови са брежуљака над Бијељим Пољем, зазвони мало црквено звоно, које се до ослобођења држало у олтару, осу се плотунска паљба поздрављајући свог Врховног Команданта Краља, који још није потпуно сисо да ужива плодове својих и своје војске јуначких дјела. Захори се хиљадама грла громовито „Живио Краљ и Господар Никола I“, које проламаше ваздух. Батаљон брзавски који је био постројен у дво-ришту црквеном, коме је честитао славље обласни управитељ г. Мило Дожић, крену у маршу од цркве к вароши, која је у даљина 1/4 часа, за њим све чиновништво војно и грађанско (пјешнице) и велика свјетина, пјевајући патриотске пјесме, често прекидајући са одушевљеним „живио Краљ Господар“

Честитке је примао обласни управитељ Прво је честитао командант мјеста са официрским кором, затим све чиновништво и грађанство.

Послије подне, будући се скупило доста народа у основној школи, не само православнога, него и мухамеданског, који нимало не изостају у манифестацији радосних осјећаја од православних, крену се ова поворка кроз цијелу варош, издржавајући своје жеље на видан начин.

По свима улицама, по цијелој вароши неописано одушевљење и раздраганост; хори се пјесма и свирка.

У вече је било дивно. Српско сијело било је још красније посјећено. И ове је вече-ри присуствовао г. Мило Дожић. Веселе и игранка трајали су скоро до саме зоре.

Као што је у цркви било молепствије, тако је исто било и у џамијама као и о Митрову дану. На Никољдан вече била је читава варош освијетљена.

Тако је прослављен овај први имендан нашег Ослободиоца у нашем првослобођеном Б. Пољу.

Леко

Прилог из Италије. У варошици „Краљица Јелена“ код Месине образован је од грађанства одбор за прикупљање прилога за Црногорски Црвени Крст. Први прилог од 1500 перпера већ је упућен преко војводе од Асколи, којем је одбор саопштио, да ће му слати и даље прилоге. Родољубиви талијански народ и у овој прилици показује да је срцем на страни праведне ствари, чиме нас задужује трајном захвалношћу. Горњи прилог у толико нам је милији, што долази из једне мале варошице, која је недавно много пострадала од земљотреса.

Управа Црногорског Црвеног Крста овием путем топло захваљује приложницима на њиховој племенитој помоћи.

Читуља. Из Никшића нам пишу:

У Горњем Пољу 24. новембра, иза дугог и тешког боловања пресели се у вјечност, а сјутрадан предадосмо матери земљи уз саучешће многобројног народа, смртне остатке једнога од опробаних наших официра Драга Јокова Марковића, у 70 ој години часног и поштеног живота.

Пок. официр Драго родио се 1842. г. у Њekliћима. Још 1862. год. као млад од својих 19 година учествовао је у свијем бојевима, борећи се у првим редовима својих племеника и у чувеном боју у Пресејци, када га и ранило зрно непријатељског оружја, — врло добро се показао.

Покојни Драго није ни потоње ратове пропустио већ је у чувеним бојевима, на Вучем Долу ухватио два жива турчина и довео их у логор црногорске војске, а у Шобајићима се храбро показао, за што је скренуо на себе пажњу, тега је Њ. В. Краљ поставио за официра Њekliћске чете.

Дошљедан својим ратним врлинама, пок. Драго био је угледан и у своме приватном животу: поштен, истинит, скроман и узорног понашања са сваки, дајући најузорније примјере чојства и врлине.

Као видан знак његових заслуга, његове груди су китили одлици, међу којима узимачу видно мјесто: ордени за ратова 1862. год., Обилића медаља и крст Данилов V степена.

Данас, када се муњевитом брзином, блиста сјајно оружје балканских савезника, са великим болом у души, тешко је било умријети староме ратнику, док пред собом гледа велико остварење замисли Србинове за ослобођење своје потлачене браће.

Покој му души и вјечни помен. С. Д.

Црвени Крст. Душтво Црногорског Црвеног Крста примило је даље ове прилоге у перперима:

Преко г. Евгенија Поповића, црн. конс. Рим: Dr. Ettore Rici e avv. Galanti 330/32, Carlo Ruesch, Нануљ 94/38, Bufalini, адвокат 14/16, Comm. Enea Cavalieri и госпођа 471/88, A. Cavalieri 94/38, William Miller и госпођа 94/38, Valiano Valiani 94/38, Avegoff 28/32, Mario Nacinovich, проф. 9/43, Fanny Nacinovich 9/43, Don Pio Eugene Derome 11/32, Harrison, свештеник 47/19, Società Trento e Trieste, Фиренце 28/32, A. Euhar Dall' Eco, проф. 670/08, Cav. Villari 9/43.

Чеси, Њу-Јорк 1840/75, Одбор за скупљање прилога, Сарајево 75000.

Преко Царско-Руског Посланства: Валков и син, Москва 2532, Комитет Црв. Крста, Тула 2555, В. М. Васнишки, проф. Москва 253/80, Редак. листа „Харбински Вјесник“, Харбин 130/50, Судје и чиновници „Мировога ујезда“ Сувалска Губер. 155, Офицери и подофицери жандар. управе, Краскојарке 152/50.

Марина Петрова и Јулка Ђосић, Темисвар 125.

Преко друштва Српског Црв. Крста, Биоград: Др. В. Иљадина уредништво листа „Напредњак“ 466/66, Милан Ђосић, Нови Сад 118/98, Лаза Даниловић Негославци 38/30, Срп. Прав. Црквена Општина, Турски Бечej 99/65, Емил Михајловић, Felsőkabo 149/51, Ђока Димић, Честогова 12/50, Срп. Женска Читалица „Посе-стрима Н. Сад 55, Душан Чакић и другови, Јерковац 45, Добротв. Задруга Српкиња, Панчево 2230, Срби из Симбаша 500, Срби Чаковачки, 400, Срби из Госпођинаца 400, Срп. Цркв. Општина, Турија 300, Срп. Цркв. Општина, Бегеч 250, Општина Уљска, 100, Српска Православна Цркв. Општина, Ковић 50, Срби из села Опово 150, Гешио Татарин, Качфани 91/85, Земљиштна Задруга, Бобота 685, Милан Мићин Бановшта 28, Српска Женска Задруга, Винковац 600, Посмртно Друштво, Негославци 100, Српско Цркв. Општина, Негославци 75, Лаза Даниловић 44, Српс. Правосл. Цркв. Општина, Крњешевци 100, Петар и Вукица Момировић, Крњешевци 25, Српс. Пољопривред. Грдноуличка Општ., Вел. Бечкерек 100, Српс. Женска Задруга, Ириг 500, Срби и српкиње из Добри-наца 151/90, Српс. правосл. цркв. општина, Добринци 250, Задруга срба занатл., Нови Сад 250, Грађани из Ђурђева 330, Српс. Правосл. Цркв. Општина, Ђурђево 330.

А. Васиљевић Михин, Екатеринбург 631/11, Чланови трговачког друштва, Орел 538/42.

Преко Српске Банке, Мостар: М. Хоушка 10, Сава Ивковић 1, Милан Станић 10, Јово Бабић 25, Симо Борозан 2/50, Милан Ангел 5, Сакупљено у Житомислићу 118/10.

Чиновници Губер. Акцион. Управе, Ковна 70, Qualtierio Trede, краљ, конс., Палерно 472/50, Новоје Времеја, Петроград 2714/15, Société du Credit Mutuel, Москва 291, Анд. Ивановић Дрооси, Москва 227/72.

Преко Анастасије уд. Калуђеровић, Рисан, приложише из Сулине (Румуњска), Н. Н. 9/63, Марија Карађорђевић 4/82, Филип Пасиновић 0/96, Петар Карађорђевић 4/82, Радонић 4/82, Анета Цецковић 0/96, Л. Н. (нечитљиво) 1/92, Никола Наум 4/82, Константин Наум 4/82, Фамилија Бујачић 9/63, Бруно Дражевић 4/82, (нечитљиво) 4/82, Дељодељен 4/82, (нечитљиво) 4/82, Н. Г. Кириакис 14/43, (нечитљиво) 4/82, Капетан Дарт 4/82, (нечитљиво) 1/92, Triano Brothers 14/43, (нечитљиво) 1/92, J. Mesinigi 0/96, Ed. Jangetti 4/82, A. Sulici 4/82, G. Martone 4/82, V. Antonov 0/96, Винко Ленеш 19/24, Лудвик Пухаловић 0/96, М. Перушко 4/82, Владислав Свилокос 19/24, Павинка Каменаровић 4/82, Иван Бабурица 9/63, Н. Јуринчевић 19/24, Лука Луцић 1/92, Михо Перушко, 9/63, Марија Миосић 1/92, Влахо Ханса 4/83, (нечитљиво) 4/82, Evougheli Rijos 4/82, (нечитљиво) 1/44, D. Farduli 4/82, (нечитљиво) 1/92, Богдан Видовић 3/84, Greg. Sontoguzi 9/62, Moritz Braust 3/84, (нечитљиво) 1/92, (нечитљиво) 1/92, (нечитљиво) 0/96, X. V. Z. 1/92, (нечитљиво) 6/74, (нечитљиво) 0/96, Мато Миосић 1/92, Б. Калуђера 4/82, (нечитљиво) 9/62, A. Weinberg 4/82, (нечитљиво) 1/92, (нечитљиво) 1/92, Анастасија уд. Калуђеровић 10.

Др. Јасин Царевић, свештеник, сакуп. Сплет 477/50, Подружница Црвеног Крста, Нишце 200, Словенски Клуб, Праг 25000, Новоје Времеја, Петроград 2924, Срби и Црногорци, преког. Паладација, Чикаго 5000, Српска женска Задруга, Пакрац 1000, Др. Меншиков, Макарељев 250, Каролина Андрејевић Ратулер, Пенза 25, Хрвати и Срби Woodlawn (Америка) 500, Јово И. Аврамовић, Фресна (Америка) 97/41, Др. E. Feggitio, Женева преко Филипа Врчевића 48, Никола Пићан, Никола Лазаревић и Лазо Лазаревић, сакупили, Каиро 240, Josef Havedk, V. Hostenradsky 90,

Од Друштва „Црногорски Црвени Крст“
Топорах, Nevada U. S. A.: Српски Клуб 124, Друштво Срп. Младина 62, Ђоко Банићевић 49/60, Мило Глоговац 49/60, Крсто Тушун 49/60, Никола Косић 24/80, Бајо Никчевић 24/80, Јанко Кривокапић 24/80, Јефто Петрушић 12/40, Стеван Петровић 12/40, Косто Кешел, 49/60, Ђетко Кривокапић 12/40, Божо Ђатовић 12/40, Јован Никчевић 12/40, Стеван Драшковић 12/40, Божо Пејовић 12/40, Мирко Даковић 12/40, Гојко Кривокапић 24/80, Новица Пејовић 12/40, Обрад Пејовић 12/40, Јагош Ђурковић 12/40, Милутин Томановић 12/40, Максим Шутић 24/80, Анто Вујовић 12/40, Мидор Вујачић 12/40, Јанко В'аховић 12/40, Милан Влаховић 12/40, Урош Ђатовић 12/40, Саво Косић 12/40, Ђуро Пажин 12/40, Милан Матковић 12/40, Томо Вујичић 12/40, Аћим Миловић 12/40, Помо Рогановић 12/40, Радосав Бањевић 9/92, Мируна Бањевић 9/92, Велимир Бањевић 4/96, Василија Бањевић 4/96, Ђуро Контић 12/40, Edvard Mitchell 2/48, Сава Милашиновић 24/80, Миливој Милашиновић 12/40, Вујадин Вујачић 12/40, Андрија Миловић 12/40, Живко Даковић 12/40, Данило Будинчић 12/40, Јован Мрачевић 24/80, Браћа Вукашиновић 24/80, Радослав Тадић 24/80, Карло Зупало 12/40, Борко Адријашевић 24/80, Милош Будинчић 12/40, Симо Јелић 2/48, Јосип Вујовић 24/80, Ристо Кисин 12/40, Милош Асановић 12/40, Андрија Кисин 12/40, Стево Савовић 24/85, Никола Михановић 12/40, Душан Амбулија 12/40, Бошко Продановић 12/40, Петар Драгољевић 12/40, Петар Глоговац 12/40, Лука Климовић 12/40, Симо Вучуровић 12/40, Перо Маловразић 2/48, Јово Маловразић 2/48, Лука Влаховић 12/40, Милка Маловразић 2/48, Исо Ковач 12/40, Ђорђе Раичевић 12/40, Јошо Кисин 12/40, Раде Комар 12/40, Милош Кешел 12/40, Томо Милинић 12/40, Милан Ивезић 12/40, Михаил Чотић 12/40, Марко Делић 12/40, Јанко Чотић 12/40, Милан Лаушевић 12/40, Томо Чепрњић 12/40, Иван Паљетак 12/40, Косто Мрачевић 12/40, Лука Анђелић 24/80, Митар Киселица 12/40, Митар Милинић 12/40, Никола Милинић, 24/80, Никола Комненић 24/80, Новица Комненић 12/40, Јевто Комненић 12/40, Лако Дангубић, 12/40, Радован Вујичић 12/40, Лука Амбулија 12/40, Тодор Беко 24/80, Илија Глоговац 4/96, Стојан Ђого 3/72, Митар Дурсум 12/40, Перо Радовић 12/40, Алекса Радовић 12/40, Стеван Чепрњић 12/40, Мато Мрачевић 12/40, Перо Мрачевић 4/96, Аћим Роган 12/40, Мићо Грк 4/96, Никола Ивковић 12/40, Спасоје Беко 12/40, Никола Маловразић 12/40, Марко Влаховић 4/96, Милан Вујовић 4/96, Трифко Марковић 2/48, Мило Продановић 12/40, Марко Вујовић 7/44, П. Мислевић 2/48, Станко Кукавица 12/40, Раде Вујичић 12/40, Emil Muesall 7/44, Илија Воркапић 7/44, Јово Симић 7/44, Никола Брајовић 4/96, Буде Дракулић 6/20, М. Бубало 6/20, Ј. Бесић 6/20, Nikola Zatonicara 12/40, М. Андоровић 12/40, Тодор Куљача 4/96, Нико Куљача 4/96, A. V. Ragelarić 4/96, Крсто Срзентић 12/40, Јефто Радовић 2/48, Томо Куљача 4/96, Мило Давидовић 4/96, Иво Микотић 6/20, Марко Миковић 6/20, Милан Давидовић 7/44, Ђуро Давидовић 12/40, Божо Куљача 4/96, Нико Куљача 4/96, Перо Калађурђевић 2/48, Нико Микотић 2/48, Марко Куљача 4/96, Урош Ђурић 6/20, Милица Ђурић 6/20, Лука Медиковић 4/96, Јово Дивановић 4/96, Митар Куљача 4/96, Томо Калађурђевић 4/96, Андрија Рајеновић 7/44, Американци 453/84, Н. Н. 29/76.

Н. Н. преко Н. Ђука, трг. Загреб 100, Српска женска добр. Задруга, Осиек 14, Dr. Josip Podivinsky, Klimkovic (Sleska) 20, Чиновници Полтавске Губ. Земске Управе, Полтава 92/25, Борис Сергиевски, Архангелск 80/96.

Преко Одбора Црвеног Крста у Никшићу: Прва Никшићска Штедионица 500, Јово Голијанин 500, Трговачко Акционарско Друштво 250, Која О. Никовић 150, Војв. Стево Вукотић 100, Нуш Колић 100, Мило Томашевић 80, Кап. Мато Катурић 50, Живко Никчевић 50, Саво Кустудић 50, Хусеин браћа Ђурђевић 60, Дуљо Ленић 50, Рустем Стринић 50, Мауро Мостроторо 50, Кап. Радован Мијушковић 50, Васо Настић 50, Браћа Бешлић 50, Др. Садик Стринић 50, Мурар Буразеровић 50, Јово Лажетић 50, Соке С. Видојевић 50, Драго Голијанин 100, Зеф Ђуш Арбанас 50, Емануел Барта, (Чех) 50, Браћа Чопић 40, Шћепан Шобаић 40, Бекица Шобаић 40, Јово Јовановић 30, Симат Гарчевић 30, Крсто Баровић 30, Реџић и Дуровић 40, Марко Котрн 30, Анђе Ш. Кустудић 25, Јелка П. Врбича 25, Касем Мемед 25, Наталија Д-ра Контић 25, Браћа Користовић 25, Поп Благоје Вукотић 20, Љубица М. Голковић 20, Тана Михаиловић 20, Новица Јокановић 20, пр. Ђорђевић Милановић 20, Јанко Пајовић 20, Јово Радонић 20, Филип Мартиновић 20, Олга М. Јовановић 20, Јела Сеферовић 20, Вукашин Вукашиновић 20, Миле Макридић 20, Магдалена К. Македонац 20, Томо Котри 20,

Симат Бојанић 20, Браћа Филотић 20, Новица Јововић 20, Браћа Аровић 20, Анђе Д. Мрава 20, Ристо Самарџић 20, Крсто Канаја 20, Карел Халдин (Чех) 20, Стане Р. Контић 20, Војмир Живни 15, Хоџа Мустафа Реџепаић 15, Гаврило Јововић 10.

Срби општине Каласи, (Угарска) 42, Католичко Друштво „Maria S. S. di Sargipano“, Boston, (U. S. A.) 477/50, Администрација „Браника“, Нови Сад 214/50, Добротворно Друштво преко професора Флорински, Кијев 12687/50, Зерман, црн. консул, Браила 1050/50, Општина Росе, Бока 1040, Spolek Vojenskych Vyslauzilcu, Slapy, (Česka) 50, Градонач. генерал Зворикан, Ростов на Дону 1252/40, Особље VI мушке и женске гимназије, Варшава 105, Zimmermann, Gnadentfrei 79/10, „Синалко“ творн. безалкохолна пића, Сарајево 58/50, Администрација Denpiku „Mogavske Office“, Брно 250, Олђински одбор, Пољице, (Далмација) 39/50.

Преко К. П. Љешевића, свештеника, Никшић: Марија Ј. Аџић 30, Иван Благојевић, писар 15, Петруша Мирић 15, Благо К. Баровић, трговац 15, Даринка Мирић 10, Сава Ј. Кандић 10, Платон Ивезић, јеромонах 10, Коста Љешевић, свештеник 10, Зорка Љешевић 3, Петруша Љешевић 3.

Одбор Црвеног Крста, Крањева 600, Српски Народни Одбор, Њу-Јорк 4900, Руска Јелецка Градска Дума, Петроград 254/15, 12-ти пјеш. Великолуцки пук, Тула 250, Опћина, Киин 816/24, Мексикански Црвени Крст 477/50.

Званични огласи

ОБЈАВА

Дана 23. децембра г. г. одржаће се у канцеларији ове управе јавна лицитација закупа издавања хране осуђеницима Централног Казненог Завода у Подгорици за 1913 годину.

Закупник је обавезан дати гаранцију у износу од перп. 2000 (две хиљаде) у готовом новцу или сигурном јемству, а у непокретностима 4000 (четири хиљаде) перпера.

Позивају се сви они, који би вољни били лицитирати, да се означеног дана пријаве тачно у 8 сати пр. подне.

Уговор и пропис хране ко би желио упознати, може их добити на прочитање сваког дана за вријеме канцеларијских часова.

Лицитанти су обавезни, да им се дозволи лицитирати, претходно поднети управу гореозначено јемство у готовом новцу, сигурном јемству од стране оних људи, које ће управа као јемце примити и непокретном имању за које се има поднети судска исправа, да је истог толика вриједност и да је слободно од залог.

Број 853. Из канцеларије Управе Централног Казненог Завода, 4. децембра 1912., Подгорица. 1,3

ОБЈАВА

Главна Интенданца црногорске војске, у недељу шеснаестог овога мјесеца од два до пет сати послје подне продати ће путем јавне лицитације око десет хиљада кожа звчих и козјих и око осам стотина говеђих. Коже ће се уступити попудиоцу највише цијене, ако ова буде за интенданцу повољна и то за готов новац.

Ко би желио лицитирати, нека се означеног дана у одређено вријеме пријави реченој интенданци у канцеларији општинског суда у Подгорици.

Из канцеларије Краљ. Министарства Војног. 1,1

ОГЛАС

Сви ниже изложени Закони, Стеногр Биљешке Црногорске Народне Скупштине за Краљевину Црну Гору и Албуми, Јубиларна издања са назначеним цијенама могу се добити на Цетињу у књижарама: Мартиновића и Иванишевића и А. Рајнајна; у Подгорици у књижарама: Коста К. Станића, Рундо и Загора и П. Вукотића; у Никшићу у књижарама: Симата Гарчевића и Ш. Лаковића; у Колашину: у књижари: Кујачића и Тошковића.

Перп.
1. Устав за Кр. Црну Гору -- 1—
2. Закон наредбе, упуства и др. за осн. школе -- 2—
3. Закон о нар. школама -- 50—
4. Закон о судском поступку у грађанским парницама -- 1—
5. Закон о штампи -- 50—
6. Кривични Закон -- 2—
7. Закон о изборима народних посланика -- 30—
8. Закон о уређењу Држ. Савјета -- 30—
9. Закон о пословном реду у Држ. Савјету -- 30—

10. Закон о Министарској одговорности -- 30—
11. Закон о Експропријацији -- 30—
12. Закон о уређењу привредног Савјета -- 02—
13. Закон о привременом пословном реду у Народној Скупштини -- 40—
14. Закон о јавнијем зборовима и удружењима -- 20—
15. Закон о држ. буџету -- 30—
16. Закон о парохиском свештенству -- 50—
17. Закон о јавним правозаступницима -- 50—
18. Трговачки Законик -- 80—
19. Закон о порезу на алкохолна пића и таксирању судских пресуда -- 20—
20. Закон о поступку судском у кривичним дјелима -- 150—
21. Закон о подјели, насељењу и уживању Бривске Горе -- 30—
22. Закон о измјенама и допунама у закону о изборима народних посланика -- 30—
23. Закон о административној подјели Црне Горе -- 30—
24. Закон о Устројству судова у Кр. Црној Гори -- 30—
25. Закон о измјенама у Кривичном Законнику -- 20—
26. Закон о измјенама и допунама у закону о порезу на приносод капитала и рада од 15. нов. 1905. год. -- 30—
27. Закон о Лову -- 30—
28. Закон о држав. новцу -- 30—
29. Закон о повластицама -- 50—
30. Закон о рудама -- 80—
31. Закон о измјенама и допунама о јавним правозаступницима -- 40—
32. Закон држ. Зајму за 1912. г. -- 30—
33. Закон о таксама -- 50—
34. Закон о порезу на принос од капитала и рада из 1911. г. -- 50—
35. Правилник Државне Хипотекарне Банке Краљевине Црне Горе -- 30—

Приватни огласи

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском тешких болова, испустио је на 22. ов. мј. своју честиту и племениту душу наш нигда незаборављени

командир

† Стојан Н. Поповић

у 45-ој години свога живота. Благодарни остајемо доживотно високој наклоности Узвишеног нам Господара, Књаза Нашељдника, В. Књагиње Милице и Књагиње Ксеније на личним посјетама, тел. дирљивом саучешћу Књаза Нашељдника и сталним распитивањима од стране Свјетлог и Узвишеног Двора, за вријеме покојниковог боловања.

Искрена и пријатељска хвала на тел. саучешћима г. г. министру војном бриг. Митру Мартиновићу, војводи Лакићу Војводићу, бригадиру Милутину Вучинићу, ком. Лакићу Лабовићу, ком. Настадину Ивановићу, поручику Луки Вуисићу, старјешинству и војницима доњо-кучког баталиона.

Немамо ријечи са којима бисмо се могли захвалити секретару министарства унутрашњих дјела госп. Милошу М. Вучинићу, који је покојника пратио све до вјечне му куће, с њим се ту брацки опростио и својим дирљивим опроштајем гушио нас у сузама.

Изјављујемо најсрдачнију захвалност чинов. прив. одјељења кр. министарства унутрашњих дјела госп. Станку Тиодоровићу на његовом брашном заузимању за вријеме болијести, пратње и стављање у гробу покојника.

Заузимањем и брацки нам указана пажња од стране заст. обл. управитеља г. Марковића и цијелог грађанства вароши Подгорице око спровада покојниковог, доживотно ће нас са благодарношћу везати.

Хвала свима и свакоме, који нам, ма на који начин пружише учешћа у овој нашој великој жалости, као и свима докторима, који и на Цетине и у Подгорици чинише све, да би нам милог покојника спасли.

Медун, 30. новембра 1912. г.
Вјечно ожаловљени: супруга Јана; синови: Илија, Јагош и Драго; кћери: Рака, Фемија и Олга; браћа: Бећо и Марко; братучеди: Мијајло и Радован са осталом родбином.
Р. 258, бр. 904, 1,1

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Поводом смрти нашег милог

† С И М А

који се пресели у вјечност после кратког боловања 1-вог новембра, у 61-ој години живота — благодаримо свима сродницима, кумовима и пријатељима на изјавама саучешћа писмено и путем телеграма, као и грађанству вароши Никшића оба пола, који присуствоваше спроводу и опјелу и драгог нам покојника до вјечне куће испратише.

Срдачну хвалу изјављујемо Никшићском Трговачком Акционарском Друштву, које мјесто вијенца покојника уписао је за члана добротвора у овдашње 1-во Никшићско Занатлијско-Радничко Удружење.

Никшић, 12. новембра 1912.
Ожаловљена породица Филотића.
Р. 84, бр. 906, 1,1